طرح حفاظت از تالاب‌های ایران

تجربه موفق
طرح حفاظت از تالاب‌های ایران

مولف: تامارا کومر
مترجم: سارا کوچکی
زمستان ۱۳۹۱

سازمان حفاظت محیط زیست
gef
UNDP

مجموعه مستندات طرح حفاظت از تالاب‌های ایران
(سازمان حفاظت محیط‌زیست، برنامه توسعه ملل متحد، تسهیلات محیط‌زیست جهانی)
عنوان: تجربه موفق طرح حفاظت از تالاب‌های ایران
مؤلف: تامارا کومر
مترجم: سارا کوچکی
ویراستار: محسن پوررمضانی
صفحه آرا: مجتبی مرادی نژاد
نوبت چاپ: ۱۳۹۱
تیراژ: ۱۰۰۰

فهرست

پیش گفتار ۳

معرفی ۵

تلاشهای یکپارچه: رویکرد زیست‌بومی ۹

اشاعه ارزش‌های تالاب ۱۶

کشاورزی پایدار در اطراف تالاب پریشان: یک داستان موفقیت ۲۲

ایجاد مشارکت بیشتر در بدنه دولتی ۲۷

جمع‌بندی ۳۱

پیش‌گفتار

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران که با سرمایه‌گذاری مشترک دولت ج.ا.ایران، تسهیلات محیط‌زیست جهانی و برنامه عمران ملل متحد و با همکاری تعداد زیادی از نهادهای دولتی و غیر دولتی اجرا شده است، کمک شایانی به تهیه الگوی مدیریت یکپارچه زیست‌بومی، برای حفاظت از ارزشمندترین منابع محیط‌زیستی ایران کرده است. طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، پس از کار بر روی سه سایت نمونه؛ دریاچه ارومیه، تالاب پریشان و تالاب شادگان، و با در نظر گرفتن ذی‌نفعان متعدد این تالاب‌ها، به تدوین برنامه‌های مدیریتی پرداخت که در گام بعدی، این برنامه‌های مدیریتی برای ۵۰ تالاب در کل کشور تهیه و اجرا خواهند شد.

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران که در سال ۲۰۰۵ آغاز شد، اکنون در سال هشتم و پایانی خود قرار دارد. این طرح موفق به جلب و افزایش مشارکت بدنه‌های مهم دولتی و جامعه مدنی برای مدیریت تالاب‌ها شده است و توانسته بیش از دو تریلیون ریال از بودجه ملی دولت ایران را در زمینه مدیریت زیست بومی جلب کند و به جریان بیندازد.

این طرح، فراتر از دستاوردهای قابل توجهی که در سطح ملی، استانی و محلی داشته است، به حمایت از فعالیت‌های خُرد و بسیار مولّدی در روستاها و جوامع محلی اطراف تالاب‌ها پرداخت که در از میان برداشتن فشار از روی منابع آب موثر بوده‌اند. این اقدامات شامل فعالیت‌های کشاورزی و تلاش‌های روستاییان برای حفاظت از گونه‌ها می‌شوند. طرح حفاظت از تالاب‌های ایران از طریق این اقدامات توانسته است به شکل موفقیت‌آمیزی مشارکت زنان در امور اجتماعی را توسعه دهد و باعث افزایش ظرفیت نهادهای غیردولتی محلی، به عنوان بخشی از فرآیند مدیریت تالاب‌ها شود. علاوه بر این، طرح به تعیین حق‌آبه دریاچه ارومیه، به منظور تخصیص از استان‌های اطراف دریاچه، کمک بسیاری کرده است.

طرح طی هشت سال دوران حیات خود، زیرساخت‌های سازمانی مستحکمی ایجاد کرده است و به منظور تضمین استحکام و تداوم دستاوردها پس از اتمام طرح در پایان

سال ۲۰۱۲، تعهدات قابل توجهی از دولت جمهوری اسلامی ایران -چه از لحاظ سیاسی و چه از لحاظ مالی- جلب کرده است. حفظ این تعهدات در آینده، برای حفاظت بهینه از تنوع زیستی غنی ایران و معیشت آسیب‌پذیر جوامع تالابی حیاتی خواهد بود.

برنامه عمران ملل متحد در گزارش حاضر کوشـــیده است، تغییرات بنیادین ایجاد شده توســـط این طرح موفق را با تمرکز بر فرآیندهای مشـــارکتی، مشـــارکت جوامع مدنی و افزایش مشارکت ملی به تصویر بکشد.

کنسوئلو ویدال
هماهنگ کننده مقیم سازمان ملل و نماینده مقیم دفتر عمران ملل متحد در جمهوری اسلامی ایران

دکتر اصغر محمدی فاضل
مجری ملی طرح و معاون محیط‌زیست طبیعی و تنوع زیستی سازمان حفاظت محیط‌زیست ایران

معرفی

زمینه

تالاب‌هـا از مهم‌تریـن زیسـت‌بوم‌های کره زمین هسـتند و مراکزی ارزشـمند برای تنوع زیسـتی و معیشت انسان‌ها به شـمار می‌روند. ایران با توجه به نظام‌های متنوع آب و هوایی و توپوگرافـی خاص خود، میزبان تالاب‌های متنوعی از جمله صخره‌های مرجانی، جنگل‌های حرا، دریاچه‌های شور و باتلاق‌های پست است که بیشتر آن‌ها در معرض خطرات جدی قرار دارند.

خشکسـالی مداومی که طی ده سال گذشـته ایران را که قسمت اعظم قلمرو آن خشک یا نیمه خشـک است، تحت تاثیر قرار داده، باعث شـده محیط‌زیست تالاب‌ها به ورطه نابودی کشـانده شود. رقابت برای استفاده از منابع آب، کشـاورزی و همچنین آلودگی‌های صنعتی و کمبود نظام‌های انعطاف‌پذیر مدیریتی نیز، به این آسیب محیط‌زیستی اضافه شده است.

درباره طرح

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران در سال ۲۰۰۵ توسط سازمان حفاظت محیط‌زیست برنامه عمران سازمان ملل متحد و تسهیلات محیط‌زیست جهانی در سه سایت نمونه آغاز شد. هدف این طرح، کاهش تهدیدات پیش روی تنوع زیستی و پایداری محیط‌زیست تالاب‌های ایران، بـا ایجاد یک نظام ملی مدیریت تالاب‌ها بود. این طرح علاوه بر مدیریت این تهدیدات، ایران را در عمل به تعهدات بین‌المللی خود، تحت کنوانسـیون تالابی رامسـر (امضا شـده در سال ۱۹۷۱) حمایت می‌کند.

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران		
شرکاء: اجرایی: سازمان حفاظت محیط‌زیست و دفتر عمران ملل متحد (نهاد اجرایی GEF)		
همکاران: دولتی: وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، کشور، امور خارجه، نیرو و راه و شهرسازی (ملی، استانی و محلی)؛ معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری؛ شرکت‌های آب منطقه‌ای استان‌ها، سازمان‌های گردشگری و منابع طبیعی در سطح استان، سازمان شیلات، دانشگاه‌ها.		
غیر دولتی: ۱۳ فروردین، طبیعت و سلامت (کازرون)، طرح سرزمین، دامون، همیاران زیست سبز (تبریز)، تعاونی‌های محیط‌زیستی مهاباد و نقده، انجمن زنان مبارزه با آلودگی محیط‌زیست (اهواز)		
سایت‌های نمونه حوضه آبریز دریاچه ارومیه (استان‌های آذربایجان شرقی و غربی، کردستان) تالاب پریشان (استان فارس) تالاب شادگان (استان خوزستان)		
منابع مالی		
برنامه عمران ملل متحد در ایران	تسهیلات محیط‌زیست جهانی	دولت جمهوری اسلامی ایران (سازمان حفاظت محیط‌زیست)
$۲۰۰۰۰۰	$۲۹۱۵۰۰۰	$۹۱۹۰۰۰۰

تغییرات بنیادین

با کمک طرح، برنامه‌های مدیریت جامع تالاب‌ها با فرآیندی کاملا مشـارکتی و با دریافت نظرات از سـطوح ملی، استانی و محلی و جوامع محلی برای سه سایت نمونه؛ دریاچه ارومیه (شـمال غرب ایران- استان‌های آذربایجان شرقی، غربی و کردستان)، تالاب شادگان (جنوب غرب ایران- استان خوزستان) و تالاب پریشان (جنوب ایران، استان فارس) تدوین شدند.

ماهیت چند-ذی‌نفع بودن برنامه، بر اسـاس «رویکرد زیسـت‌بومی» که شیوه‌ای پیشرفته در حفاظت از محیط‌زیسـت است، شکل گرفته و منعکس کننده‌ی تعدد مسئولان و جوامعی است که می‌بایست برای مدیریت هماهنگ تالاب‌های حساس و شکننده ایران، مشارکت داده شوند. به لطف معرفی این روش، اکنون ذی‌نفعان بی‌شمار و جدیدی به طور رسمی، در مدیریت تالاب سهم دارند. در حالی که تا پیش از این، این مسئولیت تنها بر عهده سازمان حفاظت محیط‌زیست بود. علاوه بر این، تمرکز مدیریت تالاب‌ها، اکنون فراتر از پهنه آبی تالاب گسترش یافته و کل حوضه رودخانه‌هایی که تالاب‌ها بدان وابسته‌اند را نیز در بر می‌گیرد.

این تغییر دیرپا در جهت توسعه سیاست مشارکتی و ساختارهای اجرایی برای مدیریت زیست‌بوم‌های تالابی، کمک به سزایی در سازماندهی جوامع محلی کرده است و آن‌ها بیش از پیش از اهمیت تالاب‌ها برای معیشت‌شان، آگاه شده‌اند. اکنون روستانشینانِ حاشیه تالاب‌های نمونه، مشارکت فعالی در تلاش برای حفظ زیست‌بوم‌های خود دارند. از جمله این تلاش‌ها می‌توان به فعالیت‌های کشاورزی پایدار، گسترش معیشت پایدار و معیشت غیر وابسته به آب و حفاظت از گونه‌ها اشاره کرد، که همگی آن‌ها توسط طرح حمایت می‌شوند.

افزایش آگاهی‌ها توسط طرح، از لحاظ سیاسی نیز مسئله حفاظت از تالاب‌ها را در بالاترین سطوح مملکت برجسته کرده است. در پنجمین برنامه ملی توسعه (۲۰۱۱ تا ۲۰۱۵) نیز حفظ زیست‌بوم‌ها، ارزش خاصی پیدا کرده است. مدیریت دریاچه ارومیه –بزرگ‌ترین دریاچه ایران واقع در یکی از پویاترین مناطق اقتصادی کشور- بر عهده ستاد اجرایی مدیریت دریاچه ارومیه به ریاست معاون اول رئیس جمهور و اعضایی همچون معاون نظارت راهبردی و برنامه‌ریزی ریاست جمهوری، استانداران سه استان هم‌جوار (آذربایجان شرقی و غربی، کردستان)، وزرای نیرو، جهاد کشاورزی، کشور و راه و شهرسازی است. ریاست سازمان حفاظت محیط‌زیست نیز دبیری این ستاد را عهده دار است.

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، در جذب بودجه‌های کلان ملی، برای این موضوع مهمِ محیط‌زیستی و در نهایت اقتصادی، نقشی کاربردی داشته است.

تغییرات بنیادین

- ☑ تقویت سازوکارهای راهبری در سطوح ملی، استانی، بومی و جوامع محلی
- ☑ پذیرش روش‌های مشارکتی
- ☑ پذیرش اولویت مسئله تالاب‌ها
- ☑ بهبود مشارکت زنان در امور جوامع
- ☑ تقویت ظرفیت نهادهای جامعه مدنی
- ☑ نهادینه شدن آگاهی‌ها در مورد تهدیدات پیش روی تالاب‌های ایران و بهره‌برداری خردمندانه

صفحات پیش رو، به شرح جزئیات تغییرات بنیادین و پایدار ایجاد شده توسط طرح، در زمینه یکپارچه‌سازی تلاش‌های ذی‌نفعان متعدد، کاهش فشار بر روی منابع آب و تنوع زیستی و جلب مشارکت وسیع سیاسی و مالی برای حفاظت از تالاب‌های ایران می‌پردازند.

تـلاش‌هـای یکپـارچه:
رویکـرد زیسـت بومی

تلاش‌های یکپارچه: رویکرد زیست بومی

برخلاف روش‌های پیشین مدیریت نظام‌های محیط‌زیستی که تنها بر حفاظت، به روش کم استفاده کردن و یا ممنوعیت استفاده از منابع طبیعی، تاکید داشت، «رویکرد زیست‌بومی» که توسط طرح معرفی شد، استفاده حساب‌شده و منطقی از منابع تالابی را برای پاسخگویی به نیاز جوامع محلی ساکن اطراف تالاب‌ها، مجاز می‌داند. سایر مزایای این رویکرد شامل؛ در نظر گرفتن محدوده‌های کاربردی (شهرسازی، توسعه/فاضلاب صنعتی، ملاحظات فرهنگی و غیره) و یا محدوده‌های فیزیکی فراتر از مرزهای خود تالاب، به منظور مدیریت زیست‌بومی جامع‌نگرتر و پایدارتر است. مهری اثنا عشری، هماهنگ‌کننده ارتباطات و آگاهی رسانی طرح حفاظت از تالاب‌های ایران می‌گوید: «دانش بین‌المللی تولید شده توسط طرح، با همکاری برنامه عمران ملل متحد به عنوان نهاد اجرایی، در معرفی چارچوب‌های جدید موثر بوده است.» وی همچنین می‌افزاید: «این کار راه را برای استفاده از الگوهای موثرتر مدیریت زیست‌بومی در ایران هموار می‌سازد.»

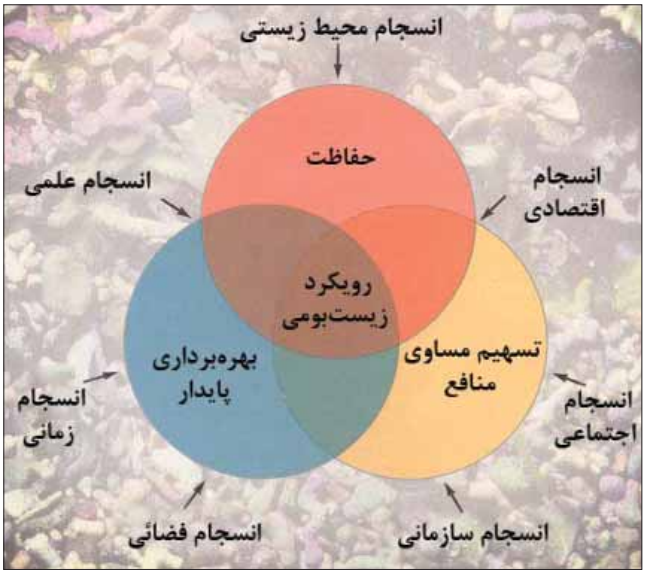

دیاگرام رویکرد زیست بومی

رویکرد زیست‌بومی اتخاذ شده توسط طرح، با توجه به مبنای مفهومی گسترده خود، از طریق طیف وسیعی از سازمان‌ها که هر یک در مواردی مجزا ولی مرتبط با حفاظت از این منابع طبیعی ارزشمند دخیل هستند، به مدیریت تالاب‌ها کمک می‌کند. طرح برای بازتاب دادن اولویت‌ها و مسئولیت‌های ذی‌نفعان متعدد درگیر، فرآیندی کاملا مشارکتی را برای تدوین و اجرای برنامه مدیریت تالاب‌هایِ سه سایت نمونه خود، اتخاذ کرد. تا پیش از اجرای طرح، این شکل از رویکرد مشارکتی در ایران، که کشوری بسیار متمرکز است، رایج نبود. طرح حفاظت از تالاب‌های ایران الگویی موفق را برای تغییر بنیادهای سازمانی مدیریت محیط‌زیست در کشور ارائه نمود.

تدوین و اجرای مشارکتی برنامه جامع مدیریت تالاب‌ها

فرآیند مشارکتیِ تدوین برنامه جامع مدیریت، دو سال به طول انجامید و در این مدت نظرات چندین سازمان ملی، استانی، بومی و جوامع محلی لحاظ شد. به غیر از سازمان حفاظت محیط‌زیست، سایر نهادهای مشارکت‌کننده در سطح ملی شامل: وزارت کشور، نیرو، امور خارجه، جهاد کشاورزی، راه و شهرسازی، معاونت برنامه‌ریزی و نظارت راهبردی ریاست‌جمهوری، سازمان گردشگری و میراث فرهنگی، شرکت‌های آب منطقه‌ای، سازمان منابع طبیعی و شیلات می‌شوند. تدوین برنامه جامع مدیریت تالاب، نمایندگان و همچنین استانداران هر یک از سایت‌های نمونه را در سطوح استانی و محلی گرد هم آورد.

فرآیند برنامه‌ریزی مشارکتی نیز در درگیر کردن نهادهای جامعه مدنی، به ویژه در سطح

جوامع محلی کلیدی بود. طرح با بیش از ده سـازمان غیر دولتی و دوازده سـازمان مردم‌نهاد همکاری داشت[1]. مشارکت مداوم این نهادها در زمان اجرای طرح از طریق تامین فرصت‌هایی برای رشد و توسعه، باعث افزایش ظرفیت جامعه مدنی شده است.

علی نظری‌دوسـت، که از سـال ۲۰۰۷ تا ۲۰۱۱ مدیریت طرح را بر عهده داشت و در حال حاضر تحلیل‌گر برنامه‌های گروه انرژی، محیط‌زیست و مدیریت سوانح دفتر عمران ملل متحد اسـت، این گونه شـرح می‌دهد: «در ابتدا، درگیر کردن جامعه مدنی چالش بزرگی بود، زیرا ظرفیت کافی برای مدیریت مسئولیت‌های واگذار شده توسط طرح به آن‌ها وجود نداشت. اما

۱- گزارش سالانه طرح حفاظت از تالاب‌های ایران در سال ۲۰۱۱، مارس ۲۰۱۲

در طی چند سال، آن‌ها ظرفیت کافی به دست آورده و این اطمینان را برای اجرای این برنامه حیاتی مدیریت تالاب در شـرکای خود ایجاد نمودند، به ویژه به دلیل نقشـی که در برقراری ارتباط با جوامع محلی –که بیش از هر قشـر دیگری تحت تاثیر نابودی تالاب‌هایی هسـتند که معیشت‌شـان به آن‌ها وابسته اسـت- ایفا می‌کردند. در واقع در پایان طرح، سازمان‌های غیردولتی و وابسـته به جوامع محلی در پایدارسـازی بسیاری از دسـتاوردهای طرح نقشی کلیدی خواهند داشت.»

جوامع محلی: ظرفیت‌سازی و مشارکت دادن زنان

به منظور مشارکت دادن واقعی جوامع در مدیریت یکپارچه تالاب‌های نمونه طرح، لازم بود فعالیت‌های ظرفیت‌سازی انجام شوند. در سال ۲۰۱۰ برای تقویت شایستگی‌های سازمان‌های غیردولتی و مردم-نهاد برای سازماندهی اثربخش‌تر جوامع پیرامون خود، دو کارگاه چهار روزه برای سی نماینده این سازمان‌ها برگزار شد. هدف از برگزاری این کارگاه‌ها، تشویق روستاییان محلی به در دسـت گرفتن امر حفاظـت از تالاب‌ها بود. فعالیت‌های ایـن کارگاه‌ها علاوه بر تقویـت کار گروهـی، بر اداره کردن نهادهای غیردولتی و مردمـی، تدوین پروپوزال و اجرای پروژه متمرکز بودند.

خانم کشـاورز، از اعضای انجمن طبیعت و سـلامت که در حاشـیه تالاب پریشان فعالیت می‌کند در این باره می‌گوید: «به لطف دوره‌های آموزشـی برگزارشده توسط طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، سـازمان ما چگونگی کار با سایر نهادها و ارائه پروپوزال برای دریافت بودجه

را فراگرفته است. ما می‌دانیم که طرح به زودی به پایان خواهد رسید و ما باید برای حمایت از ادامه تلاش‌های مهم‌مان در راستای حفظ تالاب‌ها، منابعی جایگزین بیابیم. اکنون درخواست ما برای یک پروژه کمک‌های کوچک سازمان ملل ارسال شده و در دست بررسی است.»

در حال حاضر، نمایندگان جوامع محلی عضو کمیته‌های مدیریت تالاب هستند. در نتیجه امروز جوامع محلی نقشی فعال در مدیریت تالاب دارند: خداپرست، رئیس اداره محیط‌زیست شهرستان کازرون می‌گوید: «تا پیش از این، مردمی که در اطراف دریاچه زندگی می‌کردند، حتی برای شرکت در بحث‌های مربوط به محیط‌زیست خود نیز دعوت نمی‌شدند. اکنون این گونه نیست و این افراد نظرات قابل قبولی را نیز بیان می‌کنند. امروز جوامع محلی به شرکت‌کنندگان اجتناب ناپذیر فرآیندهای تصمیم‌سازی تبدیل شده‌اند.»

در تلاش برای حمایت از نقش گسترده‌تر زنان در جوامع و همچنین ایجاد تغییرات بنیادین پایدار، طرح به طور خاصی از زنان محلی پشتیبانی کرده است. تشکیل «گروه زنان تسهیلگر کشاورزی پایدار» که توسط نمایندگان زن یازده روستای اطراف تالاب پریشان اداره می‌شود، یک نمونه از این مشارکت زنان است. این زنان آموزش‌هایی در مورد روش‌های کشاورزی پایدار دیده‌اند و مسئولیتشان انتقال این آموزه‌ها به اهالی روستای خود است. همچنین با استفاده از بودجه پروژه یک صندوق کمک‌های خرد نیز برای استفاده این زنان تاسیس شد. زنان شرکت کننده نیز، پس‌اندازهای خود را به صندوق ارائه کرده‌اند و برای مصارفی همچون خرید تجهیزات کشاورزی (مانند ماشین

جوجه‌کشـی) و برای ایجـاد درآمدزایی، از این صندوق وام دریافـت می‌کنند. علاوه بر ایـن، طرح حفاظت از تالاب‌های ایران با تقویت ظرفیت‌های مسـئولین و جوامع محلی برای تالاب‌های قوری‌گل و قره‌قشـلاق، دو تالاب اقمـاری دریاچه ارومیه در آذربایجان شـرقی نیز، برنامه‌های مدیریتی تدوین کرده است. طرح مسـتقیما بر انجام این فرآیند در تالاب قوری‌گل نظارت داشـت، اما در قره‌قشـلاق، این کار با هدف ظرفیت‌سازی به سـازمان غیردولتیِ «دامون» سپرده شد. در ابتدا این سـازمان مطالعات میدانی دقیقی در اطراف تالاب قره‌قشـلاق انجام داد. سپس با شناسایی تهدیدات و مشکلات تالاب‌ها، تاثیـر بـر ذی‌نفعان، اهداف و برگـزاری چندین کارگاه مشـارکتی، ظرفیت محلی برای فرآیند برنامه‌ریزی مدیریتی ایجاد شـد.

اشاعه ارزش‌های تالاب

اشاعه ارزش‌های تالاب

آگاهی‌رسانی

یکی از مهم‌ترین تغییرات ساختاری ایجاد شده توسط طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، افزایش آگاهی درباره اهمیت حفظ تالاب‌ها در بین جوامع اطراف، مسئولین محلی، استانی، ملی و عموم مردم بوده است. جلسات و کارگاه‌های آموزشی برگزار شده با حضور جوامع محلی، فرصت‌های مهمی را برای اطلاع‌رسانی به شرکت‌کنندگان در مورد تهدیداتی مانند؛ بهره‌برداری بیش از حد کشاورزی، آلودگی و حفر غیرقانونی چاه‌ها فراهم کرد. عضویت جوامع محلی در کمیته‌های مدیریت محلی نیز -که به عنوان بخشی از برنامه‌های مدیریت جامع تشکیل‌شده‌اند- باعث درک بهتر در مورد اهمیت به سزای حفاظت از تالاب‌ها شده است.

مجموعه‌ای از برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی با موضوع تهدیدات پیش روی دریاچه ارومیه و تالاب‌های اقماری آن تهیه و در استان‌های آذربایجان غربی و شرقی پخش شده است. از کارشناسان طرح نیز به طور منظم به منظور شرکت در برنامه‌های تلویزیونی و رادیویی با موضوعات محیط‌زیستی دعوت به عمل آمد این کار فرصت‌های قابل توجهی را برای اطلاع رسانی به جوامع تالابی و عموم مردم، در مورد نیاز فوری به پیش‌گیری از تخریب بیشتر تالاب‌ها، فراهم می‌کرد.

خانم عباس‌پور، عضو سازمان غیردولتی هم‌اندیشان جوان استان فارس، در این رابطه می‌گوید: «طرح توانسته است زنان، کودکان و کشاورزان را نسبت به درک ارزش تالاب‌ها برای معاش‌شان حساس نماید. برگزاری دوره‌های آموزشی، جلسات کمیته‌های محلی و

تلاش‌های آگاهی رسانی مانند برنامه‌های نمایشگاهی و رسانه‌ای به درستی این پیام را رسانده‌اند: ما باید تا پیش از آن که دیر شود مراقب محیط‌زیست‌مان باشیم.»

آگاهی رسانی در بین جوامع محلی و نهادهای دولتی، به عنوان عامل شتاب دهنده تغییرات بنیادین در مدیریت تالاب‌ها عمل کرده است. طرح در درک فوریت حفاظت از زیست‌بوم‌ها که برای معیشت محلی و تنوع زیستی حیاتی است، به جوامع محلی و مسئولین کمک کرده است و در عین حال، محرکی برای تغییرات پایدار بوده است.

جوامع محلی ساکن در اطراف سایت‌های نمونه، بیش از حد درگیر کشاورزی هستند. با توجه به کمبود مهارت‌ها و فرصت‌ها برای فعالیت‌های دیگر که آسیب کمتری به محیط‌زیست وارد می‌آورند، هدایت جوامع کشاورز به سمت راه کارهای جایگزین برای معیشت آن‌ها حمایت قابل توجهی را از سوی پروژه طلب می‌کرد. در بخش‌های بعدی به تحول نحوه مشارکت دولت ملی، در مدیریت تالاب‌ها خواهیم پرداخت.

توسعه معیشت جایگزین برای بهره‌برداری پایدار آب

آقای کاظمینی از اعضای انجمن ۱۳ فروردین کازرون، چنین نظری دارد: «به غیر از کشاورزی، فرصت‌های شغلی‌ای که در مناطق اطراف تالاب‌ها یافت می‌شوند محدود و در عین حال ارزشمند هستند. علاوه بر این، مردم برای پرداختن به محدوده‌های شغلی دیگر مهارت کافی ندارند. این به ویژه در دوران خشکسالی مشکل بسیار بزرگی است؛ همچنان که رشد جمعیت روستاهای اطراف تالاب‌ها ادامه می‌یابد، وسعت مزارع شخصی خانواده‌ها نیز

به سرعت افزایش می‌یابد. این به معنای بهره‌برداری بیشتر از منابع آب و تبخیر سریع‌تر آب باقی‌مانده در تالاب‌هاست که با کاهش سطح آب شتاب بیشتری می‌گیرد.»

طـرح حفاظـت از تالاب‌های ایران با انجام چندین پروژه در سـطح جوامع محلی و باهدف کاهش فشـار بر منابع محیط‌زیسـتی، به این موضوع پرداخته اسـت. این تلاش‌ها، گسترش روش‌های معیشـت جایگزین و غیر وابسته به آب و همچنین به کارگیری روش‌های پایدارتر کشاورزی را شامل می‌شوند.

طرح‌های کشاورزی پایدار در اطراف دریاچه‌های ارومیه و پریشان، نه تنها مهارت‌های کشاورزان محلـی را افزایش داده‌اند، بلکه باعـث رواج روش‌های جدید و پایدارتری شـده‌اند، که با مصرف آب کمتر و کنترل تبخیر، محصولات کشـاورزی را به طرز قابل توجهی افزایش می‌دهند (رجوع شـود به داسـتان موفقیت در بخش بعدی). در هر فصل به طور مداوم، زارعین بیشـتری در این پروژه‌های نمونه که در اطراف دریاچه پریشـان و تالاب‌های اقماری قوری‌گل و سـیران‌گلی اجرا می‌شـوند، مشارکت می‌کنند. به لطف وجود سایت‌های نمونه، برای پیاده سازی روش‌های پایدار کشـاورزی، که توسط دفتر ترویج وزارت جهاد کشـاورزی ارائه شده و با بودجه طرح حفاظت از تالاب‌ها اجرا می‌شوند، کشاورزان روش‌های خردمندانه، محیط‌زیستی‌تر و در نهایت اقتصادی‌تری را برای پرورش محصولات خود فرا می‌گیرند. اکنون کشاورزان علاوه بر تولید محصول، به دنبال بهینه‌سازی بازاریابی محصولات، برای قابل پیش‌بینی‌تر ساختن درآمدهای خود هستند.

طـرح حفاظت از تالاب‌های ایران برای انجام و توسـعه اقدامات کشـاورزی پایدار در اطراف دریاچه پریشـان، از مشارکت گروهی از زنان تسهیلگر استفاده کرده است. این گروه متشکل از یازده نماینده زن، از روستاهای اطراف دریاچه پریشان است، که در جلسات آموزشی کشاورزی پایدار شرکت کرده‌اند و مهارت‌های تازه کسب شده را با جوامع محلیِ خود در میان می‌گذارند. این اقدام باعث شـده اسـت، زنانی که به طور سـنتی نقش کاملـی در فعالیت‌های اجتماعی نداشته‌اند، در بطن معیشت روستاهای خود و تلاش برای پایدارسازی تالاب‌ها، قرار گیرند.

همچنین، این گروه از زنان تسهیلگر با دریافت بودجه‌ای از طرح حفاظت از تالاب‌های ایران یک صندوق تسهیلات خُرد (۲۰ میلیون ریالی) ایجاد کرده‌اند که با درآمدهای اعضاء صندوق تکمیل شـده اسـت. با وجود این صندوق، زنان قادر بودند برای فعالیت‌های درآمدزایی که به آب وابسـته نیست، تجهیزاتی از قبیل ماشـین جوجه کشی خریداری کنند تا بتوانند جوجه پرورش داده و تخم مرغ بفروشند. این گروه همچنین در ایجاد منابع جایگزین درآمدی مانند؛ تولید کودهای طبیعی (کمپوسـت) به سـایر زنان جوامع محلی خود کمک کرده‌اند، که این

کودها اکنون به کشاورزان اطراف دریاچه فروخته می‌شود. طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، با هدف ایجاد مهارت‌های کافی در روستاییان، برای امرار معاش بدون اتمام منابع طبیعی خود از طریق کشاورزی، داوطلبانی را به عنوان راهنمایان محلی گردشگری آموزش داده است، تا بتوانند گردشگران را در مشاهده زیبایی‌های طبیعی تالاب پریشان یاری دهند.

تحت این برنامه، هفده نفر بین سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۰ آموزش دیدند که یازده نفر از آن‌ها موفق به دریافت مجوز رسمی این فعالیت شدند. اکنون آن‌ها به عنوان راهنمایان گردشگری، منبع درآمد جایگزینی دارند، به ویژه در ایام پربازدید عید نوروز که بیش از پانصد بازدید کننده در روز برای مشاهده تالاب پریشان می‌آیند. همچنین یک مرکز بازدیدکنندگان نیز در نزدیکی تالاب برای استفاده توسط مسافران طی بازدیدهای خود احداث شد. علی ارواحی، از کارشناسان طرح حفاظت از تالاب‌های ایران این گونه شرح می‌دهد: «این اقدام دو مزیتِ کاهش فشار بر تالاب و افزایش آگاهی‌رسانی بازدیدکنندگان سراسر کشور در مورد تهدیدات پیش روی تالاب‌ها را به همراه دارد. با اینکه روستاییان نقش اصلی را در کمک به مردم در درک ارزش تالاب‌هایشان ایفا می‌کنند، در نهایت حفظ تالاب یک وظیفه همگانی است.»

حفاظت

تالاب‌ها مامن غنی تنوع زیستی هستند که در حال حاضر با کاهش بارندگی، استفاده ناپایدار از آب و افزایش شوری آب مورد تهدید واقع شده‌اند. به تبع آن، طرح حفاظت از تالاب‌های ایران نیز اقداماتی برای حفظ گونه‌های در معرض خطر انجام داده است. در برخی

از جاها، زیستگاه این گونه‌ها آنچنان تخریب شده است که دیگر پذیرای بسیاری از پرندگان، ماهیان و پستانداران که تا پیش از این آنجا را زیستگاه طبیعی خود می‌دانستند، نیست. آقای یعقوب علی‌پور، کارشناس شیلات این گونه توضیح می‌دهد: «برخی از گونه‌های ماهیان به غیر از آن دسته که در سایت‌های نمونه طرح تالاب‌ها بوده‌اند، به کلی ناپدید شده‌اند. جای شکر آن باقی است که ما توانسته‌ایم با ایجاد حوضچه‌های حفاظتی در اطراف تالاب‌ها، آن‌ها را حفظ نماییم و حیات آن‌ها را طی دوره‌های خشکسالی تضمین کنیم.»

طرح همچنین برای کمک به حفاظت از گونه شنگ که در تالاب پریشان زندگی می‌کند، از جوامع محلی کمک گرفته است. بیش از صد دانش آموز، معلم، محیط‌بان و روستاییان محلی، آموزش‌هایی در مورد نحوه پایش این پستاندار کوچک -که جمعیت آن‌ها به سرعت رو به کاهش گذاشته است- دریافت کردند. آن‌ها همچنین در تدوین برنامه حفاظت این گونه‌ی مهم نیز مشارکت داشتند.

کشاورزی پایدار در اطراف تالاب پریشان

کشاورزی پایدار در اطراف تالاب پریشان

داستان یک موفقیت

محمد شـریفی مقدم، مشـاور ملی طرح حفاظت از تالاب‌های ایران و آموزش دهنده روش‌های کشـاورزی پایدار در اطراف تالاب پریشـان، که در نزدیکی شـهر شیراز در جنوب غربی ایران واقع شده اسـت، به اختصار می‌گوید: «آب کمتر، محصول بیشتر!» اغلب خانواده‌هایی که در روسـتاهای اطراف تالاب زندگی می‌کنند، نسـل اندر نسـل به کار کشـاورزی مشـغول بوده‌انـد. امروزه با توسـعه خانواده‌ها و گسـترش مقیاس زمین‌هـای کشـاورزی، کاهش بارندگـی و بهره‌برداری بیش از حـد از آب، دامن‌گیر همه شـده و کشـاورزی به امـری چالش برانگیـز و تهدیدی برای محیط‌زیسـت بدل شده است.

به لطف فعالیت‌های ترویجی برنامه‌ریزی شده‌ای که توسط طرح حفاظت از تالاب‌های ایران و وزارت جهاد کشـاورزی انجام می‌شود، روسـتاییان اطراف تالاب پریشان و دو سایت نمونه طرح، اکنون کاملا آگاه هستند که حفظ تالاب‌ها معنایی بیشتر از حفظ محیط‌زیست دارد و در بلند مدت به معنای حفظ معیشت اقتصادی آنان است.

شـریفی مقدم در ادامه می‌گویـد: «ما برای افزایش راندمـان آب و متعاقبا حفظ تالاب، از روش‌های جدید مدیریت آب استفاده کرده‌ایم. این‌ها در کنار روش‌های ساده کشاورزی مانند؛ کمپوست‌سازی و شخم نزدن خاک باعث تقویت و افزایش محصولات زراعی ما شده‌اند!»

طرح کشـــاورزی پایدار در اطراف تالاب پریشـــان در سال ۲۰۱۰ و با مشارکت بیست و پنج کشاورز از روستای قلعه نارنجی در حاشیه این تالاب آغاز شد. در سال دوم اجرا، سی و هشت داوطلب در این فعالیت امید بخش شـــرکت کردند. یک مدرســـه در مزرعه به عنوان ســـایتی نمونه برای نُه روش مختلف کشاورزی و مدیریت آب استقرار یافت. کشاورزان شرکت کننده، در سایت نمونه کار کرده و این روش‌های پایدار را در مزارع خود نیز به کار می‌گیرند.

طرح مدرســـه در مزرعه، شـــامل؛ کلاس‌های نظری و ارائه‌های عملی در مورد آبرســـانی قطره‌ای، تحت فشار و کانال کشی شده، پوشاندن خاک با روکش پلاستیکی برای کاهش تبخیر، شـــخم نـــزدن خاک، تهیه کمپوســـت غیرشـــیمیایی و انتخاب بذرهـــای جایگزین می‌شـــود. این روش‌ها جایگزینی مهم برای روش‌های سنتی آبیاری و استفاده از کودهای شـــیمیایی هســـتند، که هردو بیش از حد آب مصرف می‌کنند. کمپوســـت تهیه شـــده به روش محلی دو برابر کمتر از کودهای شـــیمیایی که در اطراف تالاب اســـتفاده می‌شـــوند نیـــازبـــه‌آبیـــاری‌دارد.

مزارعی که از آبیاری غرقابی، بدون پوشـــاندن محصولات و خاک شـــخم زده شده استفاده می‌کنند، نیاز دارند در هر مرتبه به مدت یک روز کامل آبیاری شـــوند. این در حالی است که با روش‌های کشاورزی پایدار معرفی شده توسط طرح محصولات، تنها باید روزی پنج ساعت آبیاری شوند. به طور دقیق‌تر، تا پیش از معرفی این روش‌های پایدار برای آبیاری یک هکتار زمین به ۱۰۴۰۰ متر مکعب آب نیاز بود در حالی که اکنون در زمین‌های زراعی با اســـتفاده از کشاورزی پایدار تنها ۶۰۰۰ متر مکعب آب نیاز است و ۴۴۰۰ متر مکعب از ارزشمندترین

منبع منطقه حفظ می‌شود.

این روش‌ها نه تنها برای محیط‌زیست مفید بوده بلکه منجر به افزایش قابل توجه محصولات کشاورزی نیز شـــده‌اند. متوسط محصول بدست آمده از هر هکتار زمین کشاورزی در اطراف تالاب ۷۰ تن اســـت. با استفاده از روش‌های کشاورزی پایدار متوسط محصول برداشتی برای محصولات رایجی مانند گوجه فرنگی و هندوانه به ۱۴۸ تن در هکتار رسیده است.

علیرضا چراغی، هماهنگ کننده پروژه کشـــاورزی پایدار و کارشـــناس اداره کشاورزی کازرون عقیـــده دارد: «ایـــن کار در عین حال که مزایای زیادی برای تـــالاب دارد، در نهایت با زبان پول با کشاورزان سخن می‌گوید. فعالیت پایدارتر از لحاظ تجاری برای آن‌ها توجیه‌پذیر می‌شود؛ حاشیه ریسک آن‌ها نیز مانند زمین‌هایشان اندک است. آن‌ها به یک مدرسه در مزرعه نیاز دارند تا پیش از به کارگیری این روش‌ها در مزارعشان به آن‌ها نشان داده شود که این روش‌ها واقعا کارآمد هستند. دلیل ساده‌ای وجود دارد که هرروز افراد بیشتری در این برنامه مشارکت می‌کنند. مدیریت صحیح محیط‌زیست به معنای فرصت‌های بهتر، برای کسب و کار در زمان حال و آینده است.»

وی می‌افزاید: «پروژه با دعوت از کشاورزان به فراگیری روش‌های پایدار و سپس تکرار آن‌ها در زمین‌های خود، از الگویی مشارکتی استفاده می‌کند. در ابتدا هیچ‌یک از کشاورزان و حتی وزارت جهاد کشاورزی با این رویکرد آشنایی نداشتند، بنابراین اجرای آن کمی کار می‌طلبید اما اکنون نتایج به خودی خود سخن می‌گویند و فراتر از انتظارات ما هستند.»

طرح همچنین در تلاش برای گسترش بیشتر به کارگیری روش‌های کشاورزی پایدار و مشارکت دادن بیشتر زنان در توسعه جوامع، گروهی یازده نفره از زنان تسهیلگر را از روستاهای اطراف تالاب

تشـــکیل داده است. این زنان روش‌های جدید را می‌آموزند و اســـتفاده از آن‌ها را در جوامع خود ترویج می‌دهند. این گروه همچنین برای خرید تجهیزات لازم مانند ماشین جوجه کشی، با استفاده از بودجـــه طرح حفاظت از تالاب‌های ایـــران (۲۰ میلیون ریال) و پس‌اندازهای خود یک صندوق تسهیلات خرد ایجاد نموده‌اند، تا منابع جایگزین درآمدی مانند تولید و فروش کودهای طبیعی (کمپوست) برای استفاده در کشاورزی پایدار ایجاد نمایند.

اقدامات کشاورزی پایدار در اطراف تالاب پریشان به حدی موفقیت آمیز بوده است که هم اکنون در حوضه آبریز دریاچه ارومیه نیز انجام شـــده و منابع دولتی را نیز جذب کرده اســـت. حدود ۵ میلیارد ریال از محل منابع دولتی برای تکرار این طرح در مناطق دیگر استان فارس و غیره اختصاص داده شده است. شریفی مقدم این‌گونه جمع بندی می‌کند: «در آینده، تداوم حمایت دولت در به کارگیری روش‌های کشاورزی پایدار در سراسر ایران نقشی حیاتی خواهد داشت. کشاورزان انعطاف‌پذیر هستند، اما برای کاهش ریسک تغییر روش‌های کشاورزی خود نیاز به حمایت قوی دارند. در نهایت به آنچه که در پیش رو داریم بسیار خوش‌بین هستم.»

ایجاد مشارکت بیشتر
در بدنه دولتی

ایجاد مشارکت بیشتر در بدنه دولتی

مسئولین ملی

برنامه‌هـای مدیریت جامعی که به عنوان بخشـی از فعالیت‌های پروژه تدوین شـده‌اند، با برقـراری ارتباط با تمام سـطوح و جوامع سیاسـی دخیل در امر حفاظـت از تالاب‌ها، موفق شـده‌اند تالاب‌ها را به مسئله‌ای مهم با اولویت ملی برای ایران تبدیل کنند. به یمن تغییرات بنیادین ایجاد شـده توسط طرح، اکنون تالاب‌ها در بالاترین سطوح مملکتی مدیریت شده و بودجه خوبی نیز از محل منابع ملی دریافت می‌کنند.

ریاسـت کمیته ملی حفاظت از تالاب‌های ایران، بر عهده معاون رئیس جمهوری اسلامی ایران خواهد بود و وزرای نیرو، جهاد کشـاورزی و کشـور از اعضاء آن خواهند بود. ریاسـت سـازمان محیط‌زیست نیز عهده‌دار مسئولیت دبیرخانه این کمیته خواهد بود. اخیرا سند راهبردها و برنامه عمل حفاظت از تالاب‌های کشور که ساختار مذکور در آن پیشنهاد شده است، به منظور تصویب در هیئت دولت ارسـال شـده است. این مشارکت سطح بالا که توسط طرح حفاظت از تالاب‌های ایران کلید زده شده، متضمن این خواهد بود که مسئله حفظ تالاب‌ها یک اولویت ملی باقی می‌ماند.

این طرح موفق شـده است به شـکل سـازنده‌ای نمایندگان مجلس و مسئولین اجرایی را ترغیب نماید تا تعهدات سیاسی ذکر شده را با حمایت مالی پشتیبانی کنند. در واقع در برنامه پنجم ملی توسعه (۲۰۱۱ الی ۲۰۱۵) ۱۷۵ میلیارد تومان اعتبار برای «مدیریت زیست‌بومی تالاب‌های ایران» اختصاص داده شـده است، که این مکمل منابع مالی‌ای است که بر اساس رویکرد زیست‌بومی به طرح حفاظت از تالاب‌های ایران اختصاص داده شده بود.

هیئت دولت نیز از محل بودجه اضطراری خود، بودجه‌ای معادل ۹۰ میلیارد تومان را برای مدیریت منابع آب تالاب‌ها تصویب کرده است.

نهادهای آموزش عالی

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران از سال ۲۰۱۰ با دانشگاه محیط‌زیست همکاری کرده است. این همکاری که به واسـطه یک تفاهم‌نامه و مجموعه‌ای از سـمینارها مسـتحکم شده است، سـازمان حفاظت محیط‌زیسـت را در نهادینه کردن رویکرد زیست بومی مورد استفاده برای تدوین برنامه‌های مدیریت تالاب‌ها یاری داده است. دانشگاه محیط‌زیست نیز، نقشی کلیدی در آموزش درس‌ها و تجربیات آموخته شـده از اجرای این رویکرد به دانشـجویان، اساتید و شبکه‌های تخصصی ایفا می‌کند.

مدیریت ریسک خشکسالی

در سال ۲۰۰۹ طرح حفاظت از تالاب‌های ایران در واکنش به خشکسالی گسترده‌ای که دریاچه ارومیه را تحت تاثیر قرار داده است، با همکاری دانشگاه تربیت مدرس، تدوین برنامه مدیریت ریسک خشکسالی را برای تالاب‌های حاشیه دریاچه ارومیه، با رویکردی مشارکتی آغاز کرد. این برنامه با استفاده از دستاوردهای کارگاهی بین‌المللی با شرکت تعدادی از کشورهای حاشیه مدیترانه که مشکلی مشابه ایران داشتند و همچنین استرالیا تدوین شد. تمرکز اصلی این برنامه استقرار «حق‌آبه» مقتضی به دریاچه ارومیه، توسط هر یک از استان‌های اطراف دریاچه، طی دوره‌های خشکسالی بود. این برنامه همچنین شامل پیش بینی‌هایی در مورد نحوه بهینه‌سازی هوشمند کاهش مصرف آب (جایگزینی محصولات زراعی، محدودیت‌های آبیاری و اندازه محصولات و غیره) و نحوه اجرای قانونی حق‌آبه است.

برنامه مدیریت ریسک خشکسالی توسط شورای منطقه‌ای مدیریت دریاچه ارومیه و کارگروه آب و کشاورزی که استانداران، مدیران کل محیط‌زیست، شرکت‌های آب منطقه‌ای، سازمان هواشناسی و منابع طبیعی هر سه استان حاشیه دریاچه ارومیه عضو آن هستند، اجرا خواهد شد.

پروژه مدیریت ریسک خشکسالی دریاچه ارومیه تحت پروژه مدیریت معیشت پایدار، تنوع‌زیستی و اقلیم خرد
۲۰۱۰-۲۰۱۲
۲۰۰۰۰۰$ (از منابع TRAC برنامه عمران ملل متحد)

فعال‌سازی چارچوب‌های قانونی

طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، مسئولان دولتی را در تدوین چارچوب‌های قوی قانونی برای ارتقاء حفاظت یاری داده است. فراتر از پیش‌بینی‌های گنجانده شده در برنامه پنجم ملی توسعه، تعیین حق‌آبه قانونی دریاچه ارومیه از سه استان اطراف آن و قرار دادن آن در قالب یک موافقت‌نامه سطح بالا، گام حیاتی دیگری است که توسط کمیته ملی اجرایی دریاچه تصویب شده است. یک دستاورد بسیار مهم دیگر، تدوین سند راهبردها و برنامه عمل ملی حفاظت از تالاب‌های کشور بوده است، که یک راهبرد قانونی برای مدیریت تالاب‌های ایران در ۲۵ سال آینده است. این سند به هیئت دولت تقدیم شده و در حال حاضر در انتظار تصویب است. تیم طرح برای تولید یک ماده قانونی به منظور بازتاب حق‌آبه دریاچه ارومیه و سایر تالاب‌ها با مجلس شورای اسلامی ایران همکاری کرده است. از سایر نکات کلیدی می‌توان به تدوین نقشه‌های زون‌بندی و آئین‌نامه‌های اجرایی تالاب شادگان و تهیه نقشه نقاط مورد مناقشه (تغییر کاربری یافته) تالاب پریشان و ضابطه‌مند ساختن اسناد این زمین‌ها اشاره کرد.

جمع بندی

دستاوردها

به یمن تلاش‌های صادقانه تیم طرح حفاظت از تالاب‌های ایران در سطوح مختلف سازمان محیط‌زیست، برنامه عمران ملل متحد و جوامع محلی، طرح موفق شده است تغییراتی ساختاری در مدیریت یکپارچه تالاب‌های ایران ایجاد کند. در این فرآیند، طرح ظرفیت و مشارکت مقامات دولتی و نهادهای جامعه مدنی را افزایش داده است. طرح هم‌زمان با کاهش سریع سطح آب تالاب‌ها، گونه‌های جانوری بومی را نیز از خطر انقراض نجات داده و در ایجاد فرصت‌های درآمدزایی پایدار، یاری رسان جوامع محلی بوده است.

دستاوردها

- ☑ تدوین برنامه‌های جامع مدیریت تالاب و مدیریت ریسک خشکسالی با استفاده از رویکردی کاملا مشارکتی؛
- ☑ تهیه یک بسته ابزاری برای استفاده از تجربیات و درس‌های آموخته در سایر تالاب‌ها؛
- ☑ استقرار حق‌آبه در استان‌های هم‌جوار دریاچه ارومیه، به عنوان الگویی قابل تکرار؛
- ☑ افزایش آگاهی‌های جوامع و مسئولان محلی؛
- ☑ تقویت نهادهای جامعه مدنی؛
- ☑ گنجاندن نمایندگان جوامع محلی در کمیته‌های مدیریتی؛
- ☑ مشارکت دادن زنان در اقدامات مربوط به جوامع؛
- ☑ ایجاد روش‌های پایدارتر معیشتی برای روستاییان ساکن حاشیه تالاب‌ها؛
- ☑ حفاظت از گونه‌های جانوری بومی.

اشاعه فعالیت‌ها در سطح ملی و همکاری‌های جنوب-جنوب

درگیر شدن مقامات ملی که توسط طرح حفاظت از تالاب‌ها آغاز شد، فراتر از تامین بودجه‌های قابل توجه دولتی برای فعالیت‌های آتی در سایت‌ها بود. راهبردها و برنامه عمل ملی حفاظت از تالاب‌های کشور که با کمک اصلی طرح تهیه شد، اکنون در مرحله تصویب قرار دارد. برنامه جدید پنج ساله توسعه، زمینه اشاعه برنامه‌های جامع مدیریتی را در پنجاه تالاب دیگر ایران فراهم می‌کند. تیم طرح اکنون در حال تهیه یک بسته ابزاری هشت بخشی، برای حمایت از تکرار اقدامات انجام شده، در سایر قسمت‌های ایران هستند. طرح همچنین، منجر به ایجاد شناختی

از ارزش رویکرد مشارکتی در برنامه‌ریزی شده، که در برنامه‌ها و خط مشی‌های ملی انعکاس پیدا کرده است.

همکاری‌های جنوب-جنوب بخشی مهم از سیاست توسعه جمهوری اسلامی ایران و همچنین فعالیت‌های برنامه عمران ملل متحد در ایران است. از این رو، طرح برای در اختیار گذاشتن تجارب خود و استفاده از تجارب دیگران به برقراری ارتباط با شرکای بین‌المللی پرداخته است. کارکنان طرح به منظور اطلاع‌رسانی در مورد تجارب و برنامه‌های خود در مورد حوضه آبریز دریاچه ارومیه در پیش-اجلاس یازدهم متعاهدین کنوانسیون رامسر در اندونزی با حضور کشورهای عضو کنوانسیون، سازمان‌های غیردولتی بین‌المللی و نمایندگان دانشگاه‌ها شرکت کردند.

از سایر تلاش‌های بین‌المللی می‌توان به انجام یک بازدید مطالعاتی از سایت‌های نمونه طرح، توسط یک گروه پاکستانی شامل؛ کارشناسان دولتی و مدیران اشاره کرد که در کشور خود در پروژه‌های مشابهی فعالیت می‌کردند. همچنین کارشناسان طرح، برای ایجاد یک مجمع منطقه‌ای به منظور تبادل نظرات و تجربیات بین مدیران پروژه‌های تالابی به طور منظم در جلساتی با همتایان خود در کشورهای همسایه شرکت می‌کنند. به عنوان بخشی از فعالیت‌های این مجمع، کشور نپال در نیمه دوم سال ۲۰۱۲ میزبان یک سمپوزیوم تالابی خواهد بود.

درس‌های آموخته

به طور کلی، طرح در رسیدن به اهداف مشخص خود، به منظور تدوین برنامه‌های جامع مدیریتی برای سه سایت نمونه تالابی در ایران، بسیار موثر عمل کرده است. با این وجود، حفاظت از این مناطق، به ویژه برای استقرار حق‌آبه‌های محیط‌زیستی، همچنان با چالش‌های قابل توجهی روبروست. بنابراین، بهره جستن از درس‌های مهم آموخته در طی دوران اجرای طرح بسیار مهم است. این درس‌ها شامل موارد ذیل می‌شوند:

☑ در تلاش در راستای اطلاع‌رسانی میان جوامع محلی، آموزشِ اهمیت حفاظت از تالاب‌ها به روستاییان- که بیش از همه در معرض ریسک‌های محیط‌زیستی قرار دارند- ضروری است. این تلاش‌ها، و آن دسته از تلاش‌هایی که توسعه معیشت جایگزین برای زارعین را مدنظر داشته‌اند، به تنهایی برای ایجاد مشوق‌های ماندگار اقتصادی برای جوامع (با هدف ریشه‌کن سازی اساسی اقدامات مخرب محیط‌زیستی از فعالیت‌های روزمره آنان) کافی نخواهند بود.

☑ در ایران تدوین برنامه‌ها با رویکردهای مشارکتی آنچنان فراگیر نبوده و نیازمند زمان قابل توجهی است. از این رو، اجرای حقیقی فعالیت‌ها در چرخه حیات طرح حفاظت از تالاب‌های ایران نسبتا دیر آغاز شد. قطعا اجرای زودهنگام‌تر این فعالیت‌ها که منجر به بروز زودتر نتایج شده و باعث جلب بیشتر آراء ذی‌نفعان مختلف می‌شد، می‌توانست مزایای زیادی به همراه داشته باشد.

☑ پروژه‌های کوچکی مانند کشاورزی پایدار و گروه زنان تسهیلگر در اطراف تالاب پریشان، بسیار موفق بوده‌اند. طرح در ادامه می‌تواند با قدرت و شدت بیشتری طرح‌های مشابهی را پیش

برد.

☑ طرح در نهادینه ساختن تخصیص بودجه ملی برای برنامه‌های مدیریت سایت‌های تالابی با چالش‌های محدودی مواجه شد. اکنون که این مسئله حل شده است، تضمین این امر که این تخصیص بودجه در آینده و با اتمام پروژه نیز ادامه یابد، ضروری خواهد بود.

☑ طرح حفاظت از تالاب‌های ایران، تغییرات ماندگار و بنیادینی را در راهبری و همچنین مشارکت جوامع مدنی برانگیخت، که در پایدار ماندن دستاوردهای مهم این طرح، در زمان پایان آن (در سال ۲۰۱۲) نقش به سزایی خواهد داشت.

Title: Success Story of Conservation of Iranian Wetlands Project
Author: Tamara Kummer
United Nations Development Program, under supervision of
Conservation of Iranian Wetlands Project
Printed by: Ghalam Azin Chap
Translated by: Sara Koochaki
Layout by: Mojtaba Moradi Nezhad

Table of Contents

3 Foreword

5 Introduction

11 Integrated Efforts: the Ecosystem Approach

19 Spreading Wetland Values

26 Sustainable Agriculture Around Lake Parishan, **a success story**

31 Leveraging Broader Governmental Involvement

35 Conclusion

Foreword

Working with numerous governmental and non-governmental institutions, and funded by the Global Environment Facility and the United Nations Development Programme, the Conservation of Iranian Wetlands project has helped create a model of integrated ecological management to preserve some of Iran's most precious environmental resources. Initially based on the three pilot sites of Lake Urumieh Basin, Lake Parishan and Shadegan wetland, the multi-stakeholder management plan devised for these wetlands is to be rolled out to another 50 wetlands across the country.

Begun in 2005, the project is now in its eighth and final year. It has succeeded in leveraging important governmental and civil society involvement for the management of wetlands, and mobilized over 2 trillion Iranian Rials (IRR) in national budget allocations for ecosystem management.

Beyond its considerable institutional achievements at national, provincial and local levels, the project has supported some highly productive micro-initiatives in villages and communities surrounding wetlands to ease pressure on water resources. These include sustainable farming activities and village-led efforts for species conservation. It is through these initiatives that the wetlands project has successfully broadened the participation of women in community affairs and developed the capacity of locally-based non-governmental organizations to be part of the wetlands management process. In addition, the project has helped establish water rights due to Lake Urumieh by its surrounding provinces.

Over the course of its eight years, the project has created solid institutional bases and secured significant political and financial commitments from the Iranian government to ensure that its achievements will be consolidated even after the project's close at the end of 2012. In the future, maintaining these commitments will be vital to better preserving Iran's rich biodiversity and the fragile livelihoods of wetland communities.

In the following report, UNDP has sought to document the transformational changes produced by this successful project, focusing on participatory processes, civil society engagement and leveraging national involvement.

Consuelo Vidal
UN Resident Coordinator &
UNDP Resident Representative
Islamic Republic of Iran

Dr. Asghar Mohammadi Fazel
National Project Director
Deputy - Natural Environment & Biodiversity Division,
Department of Environment, I.R. Iran

Introduction

Context

Wetlands are among the most important ecosystems on the planet and are invaluable centers of biodiversity and human livelihoods. Thanks to Iran's varied climate systems and topography, the country is home to very diverse wetlands such as coral reefs, mangrove forests, salty lakes and lowland marshes – most of which are under severe threat.

The persistent drought affecting Iran – whose territory is mostly arid or semi-arid - over the course of the past ten years, has drastically depleted wetland environments. Competition for use of water resources; agricultural and industrial pollution; and lack of resilient management systems has compounded damage to these environments.

About the Project

The Conservation of Iranian Wetlands project, initiated in 2005 by Iran's Department of Environment, the United Nations Development Programme and the Global Environment Facility, aims to mitigate the threats to biodiversity and environmental sustainability faced by Iranian wetlands by creating a national wetlands management system piloted in three demonstration sites. By managing these risks, the project also supports Iran in meeting its international commitments under the Ramsar Convention on wetlands (signed in 1971).

Conservation of Iranian Wetlands Project		
Partners: **Implementing:** Department of Environment &UNDP (GEF Implementing Agency)		
Involved: **Government:** Ministries of Agriculture, Interior, Foreign Affairs, Energy & Transportation (national, provincial and local); President's Deputy in the Strategic Planning and Control Authority; Provincial Water Authorities, Tourism & Natural Resources Organization, Fisheries Department, Universities.		
Non-governmental organizations: 13 Farvardin, Salamat (Kazeroon), Plan for the land, Damoon, Tabiat (Kazeroon), Hamyaranzistsabz (Tabriz), Naghade&Mahabad environment cooperatives, Women's society against environmental pollution (Ahwaz)		
Pilot sites Lake Urumieh Basin (West& EastAzebaijan, Kordestan) Lake Parishan (Fars Province) ShadeganWetland (Kouzestan Province)		
Funding		
Government of Iran (Dept of Environment)	Global EnvironmentFacility	United Nations Development Programme Iran
US$9,190,000	US$9,190,000	US$200,000

Transformational Change

The project has helped develop integrated plans for managing wetlands in the three pilot sites of Lake Urumieh (north-western Iran – provinces of East & West Azerbaijan, Kordestan), Shadegan Wetland (south-western Iran – Khouzestan province) and Lake Parishan (southern Iran, Fars province) through a highly participatory process, drawing inputs from national, provincial, local and community levels.

The multi-stakeholder nature of the plan is based on the "ecosystem approach," an advanced practice of environmental conservation, and reflects the numerous authorities and communities who need to be involved for the coordinated management of Iran's fragile wetlands. Thanks to the introduction

of this approach, numerous new stakeholders are now formally engaged in wetland management, whereas previously, this responsibility was held solely by the Department of Environment. In addition, the focus of wetland management now extends beyond wetlands themselves, out to the entire river basins on which they depend.

This durable change towards participatory policy development and administrative structures for managing wetland ecosystems has helped organize local communities and make them more aware of the significance of wetlands for their livelihoods. Villagers living around demonstration sites are now active participants in efforts to preserve their ecosystem, such as sustainable agriculture activities, developing alternative, non-water dependent livelihoods, and species conservation, which are all supported by the project.

Awareness raised by the project has given a renewed political salience to the issue of wetlands conservation at the highest level of the state. Ecosystem preservation is also enshrined in Iran's Fifth National Development Plan (2011-2015). The management of Lake Urumieh – Iran's largest lake located in one of the country's most economically dynamic regions – carried out by the Lake Urumieh Executive Management Committee, is headed by Iran's Vice President and counts among its members the Deputy President of Strategic Planning and Control, the Governors of all thee bordering provinces (East & West Azerbaijan, Kordestan) and the Ministers of Energy, Agriculture Jihad, the Interior and Road & Urban Development. The Head of the Department of Environment serves as the Committee Secretariat.

The wetlands conservation project has been instrumental in leveraging large national budgets for this important issue in Iran's environmental and, ultimately, economic affairs.

Transformational Change

☑ Strengthened governance mechanisms at national, provincial, local and community levels,

☑ Established acceptance of participatory methods,

☑ Established wetlands as a national priority issue,

☑ Improved women's involvement in community affairs,

☑ Strengthened capacity of civil society organizations,

☑ Institutionalized awareness about threats to Iran's wetlands and wise use.

The following pages detail the lasting transformational change produced by the project in terms of integrating the efforts of multiple stakeholders, easing pressure on water resources and biodiversity, and leveraging broader political and financial involvement for the conservation of Iranian wetlands.

Integrated Efforts:
the Ecosystem Approach

Integrated Efforts: the Ecosystem Approach

The Ecosystem Approach

In contrast to previous methods of environmental management systems focused mainly on conservation with little to no use of natural resources, the "ecosystem approach", introduced by the project, allows for calculated and rational use of wetland resources to meet the economic needs of human societies living around them. Other benefits of this approach include taking into account functional (urbanization, industrial development/waste, cultural considerations etc) or physical areas beyond the boundaries of the wetland itself, to manage the ecosystem more comprehensively and sustainably. "Working with UNDP as the implementing agency, the international knowledge provided by the project has been helpful to introduce new frameworks," says Ms. Mehri Asna-Ashari, Public Awareness and Communications Coordinator for the wetlands conservation project at the Department of Environment, "it has paved the way to using more effective models for ecosystem management in Iran."

Diagram of the Ecosystem Approach

Because of its broad conceptual basis, the ecosystem approach adopted by the project supports the case for wetland management by a wide range of organizations, each involved in separate but related areas relevant to the conservation of this precious natural resource. To reflect the priorities and responsibilities of the multiple stakeholders involved, the project drew on an intensely participatory process for developing and implementing the wetlands management plan for its three pilot sites. As a highly centralized country, this type of participatory approach was not at all commonplace in Iran previous to the project's implementation. The wetlands conservation project has provided a successful model to transform the institutional basis for environmental management in the country.

Participatory Development & Implementation of the Wetlands Integrated Management Plan

The participatory process for developing the integrated management lasted over two years and drew on inputs from dozens of organizations from national, provincial, local and community levels. Beyond the Department of Environment, participating institutions at the national level include: the Ministries of Interior, Energy, Foreign Affairs, Agriculture Jihad, Roads & Urban Development; the Deputy President for Strategic Planning and Control, the Department of Cultural Heritage and Tourism, Provincial Water Authorities, the Natural Resources Organization and the Fisheries Department. The development of the integrated wetlands management plan brought together representatives of each of these institutions at the provincial and local levels, as well as the Governors of each pilot site province.

The participatory planning process was also instrumental in involving civil society organizations, mainly at the community level. The project worked with over 10 non-governmental organizations and 12 community-based organizations.[1] By providing opportunities for development and growth, continuously including these organizations throughout the project's life cycle, has leveraged civil society capacity.

1- Conservation of Iranian Wetlands, Annual Report 2011, UNDP, GEF and Dept of Environment March 2012

"Involving civil society organizations was a significant challenge at first, since few had sufficient capacity to manage the responsibilities entrusted to them by the project. But over the years, they have become capable and trusted partners for implementing this much needed wetlands management plan, especially because of their role in reaching out to local communities – those most affected by the depletion of wetlands which they depend on so much for their livelihoods. In fact, NGOs and community organizations will be the key to sustaining much of the project's achievements when it comes to an end," explains Dr. Ali Nazaridoust, former National Project Manager at the Department of Environment since 2007 and current Programme Analyst in UNDP-Iran's Energy, Environment and Disaster Risk Management Unit.

Local communities: building capacity and involving women

Capacity development activities were necessary to involve communities meaningfully in the integrated management of wetland pilot sites. Two, four-day training workshops were held in 2010 for approximately 30 representatives of NGOs and community based organizations (CBO) to enhance their aptitude for organizing their respective communities more effectively. The aim of these workshops was to mobilize local villagers to take the care of wetlands into their own hands. The workshops' activities focused specifically on improving teamwork, NGO and CBO administration, proposal development and project implementation.

"Thanks to the training courses provided by the wetland conservation project, our NGO has learned how to work with other organizations and how to submit funding proposals. We are aware that the project will come to an end soon – we need to find alternative sources of support to continue our important efforts towards preserving the wetland. Our application to UNDP's Small Grants Programme (SGP) has been submitted and is currently being vetted," details Ms. Keshavarz of the NGO *Tabiat & Salamat* ("nature and health") active around the lake Parishan pilot site.

Local community representatives are now members of wetland management committees. As a result, today, communities have an active role in managing the wetland: "Previously, people living around the lake weren't even invited to participate in discussions about their environment. Now they are and have strong opinions to express. Local communities have become unavoidable participants in the decision-making process," adds Mr. Khodaparast, Head of the Kazeroon Office of the Department of Environment.

The project has also reached out specifically to local women in an effort to support a broader role for them in their respective communities and produce durable transformational change. One example of this assistance for women is the "Female Sustainable Agriculture Facilitator Group" run by female representatives of eleven villages around Parishan wetland. These women have received training on sustainable agriculture techniques which they are responsible for relaying to their villages. A micro-credit fund was also created with project money for their use. Participating women have supplemented the fund with their own savings and are beginning to draw on it for the purchase of small farming equipment for additional income generation such as egg incubators.

In addition, the Conservation of Iranian Wetlands project developed management plans for two Lake Urumieh satellite wetlands, Gorigol and Ghareghesh lagh in East Azerbaijan, by strengthening capacities of local authorities and communities. The project managed the process directly in Gorigol, but in Ghareghesh lagh it was transferred to an NGO, Damoon, for capacity building purposes. Comprehensive field research was initially conducted by Damoon around Ghareghesh lagh wetland. Local capacity for management planning processes was then built by identifying wetland

threats, problems, affecting stakeholders, objectives and several participatory workshops.

Spreading Wetland Values

Spreading Wetland Values

Raising awareness

One of the most significant transformational changes induced by the conservation project is the awareness it raised among surrounding communities, local, provincial and national authorities and the general public about the importance of preserving the wetland. Meetings and training sessions held with local communities offered important opportunities to inform participants about threats to the wetland such as agricultural overuse, pollution and illegal well digging. The participation of communities in local management committees - set up as part of the integrated management plan - also leveraged a stronger understanding of the vital importance of preserving wetlands.

A series of radio and television shows were produced about the threats to Lake Urumieh and its surrounding wetlands, which were broadcast across Eastern and Western Azerbaijan provinces. Project staff members were also regularly invited to participate in TV and radio shows on environmental issues, offering significant opportunities to inform wetland communities and the general public about the urgent need to prevent further degradation of wetlands.

"The project has sensitized women, children and farmers to understand the worth of the wetlands for their livelihoods. Training sessions, local committee meetings and public outreach efforts such as exhibits and media programmes have truly driven home the point: we must take care of our environment before

it is too late," reveals Ms. Abbaspour of the Fars province Ham Andishan e Javan NGO.

Raising awareness among local communities and governmental institutions has been a catalyst for transformational change in the wetland's management. The project has helped communities and authorities understand the urgency of preserving an ecosystem vital to local livelihoods and biodiversity, while creating momentum for durable change.

Local communities living around the pilot sites are overwhelmingly involved in farming. Lacking skills and opportunities for other, less environmentally damaging income-generating activities, significant project-supported outreach was necessary to steer farming communities towards alternative solutions for their livelihoods. Evolving national governmental involvement in managing wetlands will be covered in a later section.

Developing alternative livelihoods for sustainable water use

"Besides farming, there are precious few job opportunities in the areas surrounding wetlands," explains Mr. Kazemeyn from the *13 Frarvardin* NGO (the 13th day of the Iranian month of *Farvardin* is national Nature Day). "In addition, people lack the skills to involve themselves in any other areas of work. This is a very big problem, particularly in drought years: as the population growth of villages around the wetlands continues, individual family farm size

is increasing rapidly. That means more use of water resources and even faster evaporation of what is left of the wetland, which speeds up as water levels decrease," he continues.

The conservation of Iranian wetlands project has sought to address this issue with several community-level projects aimed at diminishing pressure on the environmental resource base. These efforts include developing alternative, non-water dependent livelihoods, as well as adopting more sustainable agricultural techniques.

Sustainable agriculture projects around Lake Urumieh and Parishan Wetland have drawn on local farming skills while injecting new, more sustainable techniques which use less water, control evaporation and increase yields significantly (see the *Success Story* in the next section). These pilot projects around Lake Parishan and in the Gorigol & Sirangoli satellite wetlands around Lake Urumieh, are steadily involving more and more farmers each season. Thanks to demonstration sites for sustainable farming techniques set-up by the local outpost of the Ministry of Jihad Agriculture, using seed money from the wetlands project, farmers learn more environmentally – and ultimately, economically – wise methods for growing their crops. Beyond production, farmers are now looking to optimize marketing their crops in order to make their income more predictable.

The wetlands project has associated a group of women facilitators to the sustainable agriculture initiative around Lake Parishan. The group is constituted of 11 female representatives from villages around the lake who participate in trainings for sustainable agriculture and share their newly acquired skills with their respective communities. This initiative has put women, who traditionally do not have a full-fledged role in community affairs, at the heart of their villages' livelihood and of efforts to sustain the wetland.

The women facilitator group has also received seed money from the conservation project to create a micro-credit fund (20 million IRR), which members supplemented with their own income. With these funds, women were able to purchase machines necessary for non-water dependent income-generating activity such as egg incubators to raise chickens and sell fresh

eggs. The group has also supported women in their respective communities to develop alternative income sources such as producing natural fertilizer (compost), which is now sold to farming communities around the wetland.

In an effort to endow villagers with sufficient skills to make a living without depleting their natural resource base through agriculture, the project has trained volunteers as local eco-tour travel guides to help visitors discover Lake Parishan's natural beauty. 17 people were trained under this scheme in 2008 & 2010, 11 of which obtained a formal state license. They now have an alternative livelihood as tour guides, particularly in the busy *Nowrooz* period (Persian New Year), when up to 500 visitors a day come to Lake Parishan. A visitor center was also built near the wetland to accommodate travelers during their visits. "This initiative has the double benefit of easing pressure on the wetland and of broadening awareness about threats to it to visitors from around the country. While villagers are the main actors for helping people understand the value of their wetland, ultimately, its preservation is everybody's responsibility," explains Ali Arvahi, Technical Assistant for the Wetlands project in the Department of Environment.

Conservation

Wetlands are home to rich biodiversity, which is now threatened by lack of

rainfall, unsustainable use of water and increased water salinity. Consequently, the wetlands conservation project has taken action to preserve endangered animal species whose habitat has, in some places, been so drastically altered that it has become inhospitable to many bird, fish and mammal species that normally call the wetland home.

"Some fish species had all but disappeared from the project's pilot sites. Thankfully, we have taken action to save them by creating several conservation ponds beside the wetlands to ensure their survival through periods of drought," details Mr. Yaghoobalipour of the Fisheries Organization.

The project has also turned to local communities to support the conservation of otters that live in the wetland. Over 100 students, teachers, environmental guards and local villagers were trained to monitor this small mammal whose population has receded rapidly. They were also involved in developing a conservation plan for this important species.

Sustainable Agriculture Around Lake Parishan

Sustainable Agriculture Around Lake Parishan

a success story

"Less water, more yields!" exclaims Mohammad Sharifi Moghaddam, a wetlands conservation project consultant and instructor for the sustainable agriculture initiative around Lake Parishan near the main South Western Iranian city of Shiraz. Most families living in the villages surrounding the wetland have been involved in farming for generations. Today, as family and plot sizes expand, rainfall decreases and water overuse has become ubiquitous, farming has become much more challenging – and more of a threat to the environment.

Thanks to the plan-based outreach activities of the Conservation of Iranian Wetlands project conducted by the Departments of Environment and Agriculture, the United Nations Development Programme and the Global Environment Facility, villagers around Lake Parishan and the project's two other pilot sites are now acutely aware that preserving the wetland means more than saving the environment. In the long term, it means saving their economic livelihood.

"We have adopted new water management techniques to help us use water more efficiently, and consequently, preserve the wetland. These, combined with simple agricultural methods such as composting and not tilling the soil have boosted our crop yields," he continues.

The sustainable agriculture project around Lake Parishan began in 2010, bringing together 25 farmers from Ghaleh Narengi village around the wetland. In its second year, 38 volunteers now participate in this promising initiative. A field farm school was set up as a demonstration site for nine different agricultural and water management techniques. Participating farmers work on the pilot site and replicate these sustainable methods in their own farms.

The field farm school includes both theoretical classes and practical demonstrations for drip, pressure and canal irrigation, covering soil with plastic sheeting to reduce evaporation, no soil tillage, non-chemical composting and alternative crop selection. These techniques offer an important alternative to traditional flood irrigation and the use of chemical fertilizer, which both use vast amounts of water. Locally made compost requires nearly two times less irrigation than chemical fertilizers used around the wetland.

Using flood irrigation, uncovered crops and tilled soil, farms need to be irrigated for entire days at a time. With the sustainable techniques introduced by the project, crops need only 5 hours of water. More specifically, previous to the introduction of these sustainable methods, 10,400m^3 of water were necessary to quench 1 hectare of land. Now, sustainably farmed plots need only 6,000m^3 of water, saving 4,400m^3 of the region's most precious resource.

These techniques are not only useful for the environment, they have also increased yields remarkably. The average yield for 1 hectare around the wetland of land is 70 tonnes. Using sustainable agriculture techniques, average yields are 148 tonnes per hectare for common crops such as tomatoes or watermelons.

"While it is of immense benefit to the wetland, ultimately, the project speaks to farmers in the language of money. It makes business sense for them to work more sustainably: their risk margin is small, so are their plots. They need the field farm school to demonstrate that these techniques will actually work for them before adopting them on their own farms. This pilot has more and more participants for a simple reason: sound environmental management means better business opportunities now and in the future," explains Mr. Ali Reza Cheraqui, Coordinator of the Sustainable Agriculture Project and Expert in Kazeroon's Department of Agriculture.

"The project draws on a participatory model, inviting farmers to learn about sustainable techniques, then replicate them on their own plots. At first, neither farmers nor the Ministry of Agriculture was acquainted with this kind of approach, so it took some work to implement, but now, the results speak for themselves and exceed our expectations by far," he adds.

In an effort to expand the adoption of sustainable farming techniques further, and to involve women more in community development, the project has also formed a group of 11 women facilitators from villages around the wetland.

These women learn about new techniques and extend their use in their own communities. The group has also constituted a micro-credit fund with seed money from the wetlands conservation project (20 million IRR) and with their own savings to purchase the equipment necessary, such as egg incubators, to develop alternative livelihoods and to produce and sell natural compost used on sustainable farms.

The sustainable farming initiative around Lake Parishan has been so successful that it has already been replicated around the Lake Urumieh Basin, and leveraged funding from government. 5 billion Rials (IRR) have been earmarked from national budgets to reproduce the project elsewhere in Fars province and beyond. “In the future, continued governmental support will be vital to adopting sustainable techniques around Iran. Farming communities are resilient, but they need strong support to diminish the risks involved in changing their methods,” concludes Mr. Sharifi Mogaddam, “I am very confident about what lies ahead.”

Leveraging Broader Governmental Involvement

Leveraging Broader Governmental Involvement

National Authorities

By reaching out to all political levels and communities involved in preserving wetlands, the integrated management plan developed as part of the project has succeeded in making wetlands an issue of national priority in Iran. Thanks to the transformational change leveraged by the project, the wetlands are now managed at the highest levels of the state and well financed by national budget allocations.

The national committee for the Conservation of Iranian Wetlands Project will be chaired by the Deputy President of the Islamic Republic of Iran and bring together the Ministers of Energy, Agriculture and Interior. The committee's secretariat is to be held by the Head of the Department of the Environment. A National Wetlands Strategy and Action Plan, proposing the establishment of this national committee was recently submitted to Cabinet and is awaiting approval. This high-level involvement leveraged by the project will ensure that the issue of wetland conservation remains a national priority.

The project has included some highly productive outreach to parliamentarians and to executive government authorities to endow the political commitments discussed above with financial backing. Indeed, Iran's 5th National Development Programme (2011-2015) allocates 175 billion Toman (1.75 trillion IRR) to the "Ecosystem Management of Iranian Wetlands" which supplements financial resources for wetlands conservation projects based on the ecosystem approach. The national government has also approved a fund for water resource management for wetlands out of its emergency budget worth 90 billion Toman (9 trillion IRR).

Institutions of Higher Learning

Since 2010, the wetlands conservation project has been working with the University of Environment in Iran. This cooperation, anchored by a memorandum of understanding (MoU) and a series of seminars, has helped the Department of Environment institutionalize the ecosystem approach

used for the development of the wetlands management plan. The University of Environment is also instrumental in teaching the lessons learned from implementing this approach among students, professors and in professional development networks.

Drought Risk Management

In response to the severe drought affecting Lake Urumieh, the project, with the support of Tarbiat Modarres University, initiated a drought risk management programme for its surrounding wetlands in 2009 based on a participatory approach. The plan's development also drew on an international workshop, with participation from various Mediterranean countries facing similar problems as Iran, and Australia. Its main focus was on establishing the water rights "due" to Lake Urumieh by each of its surrounding provinces during droughts. The plan also includes provisions on how to intelligently optimize water consumption reduction (crop substitution, irrigation & crop size limitations, etc) and how to enforce water rights legally.

The drought risk management plan is to be implemented by Lake Urumieh Regional Management Council's Water and Agriculture working group, which includes Deputy Provincial Governors, and the Director Generals of the Environment, Water, Agriculture, Meteorological and Natural Resources Authorities for the provinces surrounding Lake Urumieh.

Lake Urumieh Drought Risk Management Project for Sustainable Livelihoods, Biodiversity and Microclimate Management Project

2010-2012

US$ 200,000 (UNDP TRAC Funding)

Enabling legal frameworks

The Wetlands project has supported Iranian authorities in devising enabling legal frameworks to promote conservation. Beyond the provisions contained in the Fifth National Development Plan, one crucial step has been defining Lake Urumieh's legal water rights from its three surrounding provinces and enshrining them in a final, binding agreement now approved by the Lake's National Executive Committee. Another very significant achievement is the development of the National Wetlands Strategy and Action Plan, a regulation

strategy driving the next twenty-five years of wetlands management in Iran. This document has been submitted to the Cabinet and is currently awaiting approval. The project team has been working with the Iranian Parliament to produce a law reflecting water rights around Lake Urumieh and other wetlands. Other milestones include, for Shadegan Wetland, the development of zoning maps and a code of practice; and for Parishan Wetland, the mapping of conflict zones (over land use) and the regularization of land titles.

Conclusion

Achievements

Thanks to the dedicated efforts of the wetlands conservation project team at all levels of the Department of Environment, in UNDP and in local communities, the project has succeeded in producing lasting transformational change for the integrated management of Iranian wetlands. In doing so, the project has leveraged the capacity and cooperation of national governmental authorities and civil society organizations. At a time of rapidly receding water levels, the project has protected indigenous animal species from possible extinction and helped surrounding communities develop more sustainable income-earning opportunities.

Achievements

☑ Develop an integrated wetlands & drought risk management plan using a highly participatory approach,
☑ Develop a toolkit to apply lessons learned to other wetlands,
☑ Establish water rights among provinces surrounding Lake Urumieh basin as a model for replication,
☑ Raise awareness among local communities and national authorities,
☑ Strengthen civil society organizations,
☑ Include local community representatives in management committees,
☑ Involve women in community efforts,
☑ Develop more sustainable livelihoods for villagers around wetlands,
Conserve indigenous animal species.

National Replication and South-South Cooperation

The involvement of national authorities generated by the wetlands project extends beyond securing considerable governmental budgets to further efforts deployed in project sites. The National Wetlands Strategy & Action Plan, developed with the core support of the project, is now awaiting approval in Cabinet. A new national five year programme provides for the replication of the integrated management plan in 50 of Iran's wetlands. The project team is

currently developing an eight-section toolkit to support replication in other parts of Iran. The project has also led to a clear recognition, reflected in National Development Plans and policies, of the worth of a participatory approach to planning.

South-South cooperation is an important part both of Iran's development policy and of UNDP's work in the country. Consequently, the project has reached out to international partners to share its experiences and gain from those of others. Project staff participated in the Ramsar Convention Asia Regional pre-COP 11 meeting in Indonesia, attended by Ramsar Convention member countries, international NGOs and university delegates, to share plans for Urumieh Basin. Other international outreach efforts include a study visit to the wetlands project pilot sites from a Pakistani delegation, including governmental experts and managers working on similar projects in their country. Project staff members also participate regularly in meetings with their counterparts in neighboring countries to foster a regional community of practice for wetland conservation managers. As part of this community, Nepal will be hosting the next Wetlands symposium in the second half of 2012.

Lessons learned

Overall, the project has been highly effective in reaching its stated objectives of developing an integrated management plan for three pilot wetlands in Iran. Nonetheless, very significant challenges remain for the conservation of these areas, particularly for the establishment of water rights. It is important to take stock of crucial lessons learned over the course of the project's implementation. They include:

☑ Efforts at raising awareness among local communities are essential to teaching villagers – those most exposed to environmental risks – the importance of preserving the wetlands. These efforts, and those aimed at developing alternative livelihoods for farmers, are, on their own, insufficient to create a viable economic incentive for communities to fundamentally eradicate environmentally damaging practices from the conduct of their daily lives.

☑ Developing plans using participatory methods in Iran are not commonplace and require considerable amounts of time. Hence, the actual implementation of activities begun rather late in the project's life cycle. Earlier implementation would have been more beneficial by generating results sooner and producing greater buy-in from various stakeholders.

☑ Sub-projects such as the sustainable agriculture initiative and the women's facilitator group around Lake Parishan have been highly successful. Moving

forward, the project will promote similar initiatives more vigorously.

☑ The project faced some moderate challenges in institutionalizing national budget allocations for the management plans dedicated to each pilot site. Now that this issue has been solved, it is vital to ensure that these budget allocations persist in the future, once the project draws to a close.

The Conservation of Iranian Wetlands project has leveraged durable transformational changes in governance and civil society engagement that will help its important achievements endure when it draws to a close at the end of 2012.

Conservation of Iranian Wetlands Project

Success Story

Conservation of Iranian Wetlands Project

UNDP gef Department of the Environment

By: Tamara Kummer
Traslation: Sara Koochaki
2013